

Unkarin kielenhuoltokonferenssi

Unkarissa pidettiin viime vuoden lokakuussa kolmipäiväinen kielenhuoltokonferenssi, jonka järjestäjinä olivat Unkarin tiedeakatemian filologian osasto ja Unkarin kielitieteen seura sekä Budapestin teknillinen korkeakoulu ja Pécsin kasvatusopillinen korkeakoulu. Kokouspaikkana oli vanha maalauksellinen Pécsin kaupunki Etelä-Unkarissa, Mecsekkin vuorten välissä. Kongressilla oli varsin laajat puitteet: osanottajia oli ehkä neljä—viisisataa — kielimiehiä, opettajia, kirjallisuusmiehiä, teknikkoja, hallintomiehiä, lehtimiehiä — ja vieraita oli kutsuttu eri maista, ainakin Tšekkoslovakiasta, Itä-Saksasta, Neuvostoliitosta ja Suomesta. Minulla oli ilo edustaa siellä Suomen kielenhuoltoa.

Konferenssin ensimmäinen päivä oli omistettu yleiselle kielenhuollolle ja tekniikan sanastolle. Alustusesitelmät olivat seuraavat: tiedeakatemian kielitieteen laitoksen varapuheenjohtaja Lajos Lőrincze: »Unkarin kielenhuollon asema ja tehtävät»; akateemikko, Budapestin teknillisen korkeakoulun rehtori Zoltán Csűrös: »Luonnontieteiden kieli ja sen kehittämiseen liittyvät kysymykset»; standardisoimislaitoksen virkamies Ferenc Dukáti: »Normituskysymykset tekniikan sanaston kehittälyssä». Yleisen kielenhuollon kohdalla kokous päättyi toivomusponteen, että tiedeakatemian piirissä organisoitaisiin varsinainen kielenhuoltotoimisto, joka mm. julkaisisi kielenhuollon ajankohtaisia käytännöllisiä ja teoreettisia kysymyksiä käsittelevää aikakauslehteä; myös lausuttiin toi-

vomus laajoihin piireihin levitettävän kielenoppaan toimittamisesta ja toisen, yksityiskohtaisen, esitöiden alullepanosta. Pidettiin myös välttämättömänä kielenhuollon ulottamista eri ammattialojen, mutta varsinkin tekniikan kieleen, ja yhteistoimintaa koti- ja ulkomaisten, ammattiterminologian parissa työskentelevien seurojen kanssa. — Toisena kokouspäivänä oli ohjelmassa opetusministeriön toimistopäällikön József Bencédyn esitelmä »Äidinkielen opetus ja koulu». Pontena oli vaatimus, että kaikkien koulutyyppien oli sovittava lukusuunnitelmansa entistä paremmin vastaamaan jokapäiväisen elämän tarpeita. Kielenvaalinnan ja tyyliopin oli oltava opetuksen ytimenä, tukenaank vankka deskriptiivisen kieliopin hallinta, ja korkeakoulujen ja yliopistojen oli huolehdittava siitä, että tulevat opettajat saivat tarpeelliset tiedot tältä alalta. Tänä päivänä myös muodostettiin kolme ryhmää, jotka keskustelivat kukin teemastaan: ääntämyskysymyksistä, oikeinkirjoituksesta ja kieliopista. Pidettiin mm. välttämättömänä saada aikaan kiinteät ääntämysnormit, joita sitten yleisradio ja teatteri ym. julkinen sanankäyttö noudattaisivat. — Kolmas päivä oli omistettu kirjallisuuden kielelle. Dosentti Loránd Benkőn esitelmän aiheena oli »Kirjakielen kehityksen pääpiirteet», ja kirjailija Lajos Mesterházi pohti »Nykyisen kirjakielen probleemeja». Tähdennettiin kirjakielen, sen nyky muodon ja kehityksen, tieteellisen tutkimisen tarkeyttä; tässä tarvittaisiin lingvistien ja

kirjallisuusmiesten yhteistyötä. Erityisesti toivottiin uuden synonyymisanakirjan ja ajanmukaisen fraasisanakirjan aikaansaamista.

Toisena konferenssipäivänä kutsui Pécsin kaupunki ulkomaiset vieraat ja joukon unkarilaisia osanottajia kaupungintaloon pikkujuhlaan, ja sen jälkeen oli järjestetty bussimatka kaupungissa ja ympäristössä. Myöhemmin oli vielä suuri illanvietto kaikille osanottajille. Vieraanvaraisuus, joka tuli kutsuvieraan osaksi, oli valloittavaa: kaikki, mitä toivoi, järjestettiin.

Kaiken kaikkiaan sai sen selvän vaikutelman, että Unkarissa tehdään määrätietoista ja pätevää työtä niin kielenhuollon kuin kielitieteenkin alalla ja että tällä työllä on myös valtion täysi tuki. Tämä vaikutelma yhä vahvistui saadesani paluumatkalla Budapestissa tutustua kielitieteen laitoksen moniin vireillä oleviin töihin: nykyunkarin sanakirjaan, jonka ensimmäinen nidos juuri oli ilmestynyt, akatemian suureen sanakirjaan, murreatlakseen, etymologiseen sanakirjaan ja suureen deskriptiiviseen kielioppiin.

MATTI SADENIEMI